

Bill Justinussen

Sjálvstýrið í tíðarneyð

Kári Højgaard hevur áhuga-verda grein í fjølmiðlunum undir yvirskriftini “Latið okkum brúka tíðina betur”. Kári hevur í greinini hvassar atfinningar móti sínum starvsfeløgum í Løgtinginum, sum seinasta fríggjadag skiftu orð um heildarveitingina upp á 615,5 mió. fyri 2011. Høvuðs-atfinningin er, at orðaskiftið um heildarveitingina var ov drúgt. Grundgevingarnar hjá Kára eru, at talan var um eitt lítið týðandi mál, og at orðaskiftið onki flutti.

Og so endar løgtings-maðurin grein sína við at siga, at hann ikki vil vera partur av eini andstøðu, sum kennir ábyrgd fyri samgonguskjalinum. Tað er undirhaldandi at lesa greinina. Serliga tá man veit, at Kári Højgaard vanliga ikki aftrar seg við at taka orðið, og í mongum førum vera við til at leingja um orðaskiftið. Tá Kári sigur, at orðaskiftið fríggjadagin onki flutti, kann eg koma í tankar um mong orðaskiftir, har Kári hevur brúkt alla sína talutíð

– og gott og væl tað – uttan at nakað er flutt. Tað er mangan ótakksami leiklutur okkara í andstøðu. Men tá Kári so biður okkum um at brúka tíðina betur, kann eg ikki lata vera við at spyrja hvussu. Júst hetta heystið man vera tað soltnasta nakrantíð tá um tingfundir ræður. Høvdu vit ikki brúkt tíðina hendan fríggjadagin til at skifta orð um heildarveitingina, høvdu vit sitið heima. Har vóru nærum ikki onnur mál at viðgera!! So tí má eg spyrja Kára, hvussu vit hendan

dagin kundu brúkt tíð okkara betur sum løgtingsmenn. Málið um heildarveitingina alt annað enn eitt smámál. Heildarveitingin er høvuðsatvoldin til, at londini í ríkisfelagsskapinum ikki eru javnbjóðis partar. Tann, sum letur, og tann, sum fær, eru ikki á sama politiska valdsstigi. Danir ráða framvegis á mest týðandi politisku økjum í Føroyum. Dómsvaldið er danskt. Figgjarøkið er danskt. Uttanríkismál, útlandinga-mál og marknamál eru øll

á donskum hondum. Og mong onnur við. Var heildarveitingin burtur, kundu vit havt ein ríkisfelagsskap á jøvnum føti. Men hettar fær ikki Kára Højgaard at halda, at eitt orðaskifti um heildarveitingina eigur at taka okkara dýrtkeyptu tíð. Enntá tjóðveldismaðurin Sjúrður Skaale gjørdi roknskapin upp fyri tingfundin fríggjadagin og segði, at hann kostaði umleið 70.000 krónur. Eg spyrji bara, hvussu slíkt kann roknast út. Tingfundur ella ikki so

er kostnaðurin tann sami. Tí vit løgtingsmenn fáa ikki avriksløn. Vit fáa fasta løn. Um vit gera nakað ella onki, er lønin hin sama. Tí haldi eg, at bæði Kári og Sjúrður hava latið seg í, nú løgtingsvalið byrjar at daga undan. Í tann populistiska búnan.

freistin rann út (sum finst til skjals í málinum).

Men landsstýrið boðaði bert frá, at tey gjørdur ikki meira við málið.

Hóast ongin ivi er um, at við politiskum samráð-ingunum – og øllum tingu aftanfyri – hevði borið væl til at framt ta loysn, at danski Eik-bankin varð skiltur frá Eik í Føroyum, og góðir møguleikar høvdu verið at bjargað Eik í Føroyum uttan tey tap og tann ruðuleika, sum nú komu í.

Ístaðin varð alt bert slept upp á fjall til onnur at taka avgerð um.

Sama hóskvöld 30. sep-tember, sótu bæði Kaj Leo Johannesen og Jóannes Eides-gaard í sjónvarpsstovuni og søgdu øllum Føroya fólki, at her var alt nú bjargað. Her var bert talan um eina óføra trygging, ið hevði goldið fyri ein bil, ið varð koyrdur útav – og føroyskir myndugleikar skuldu nú ikki gera meira (!).

Og hetta hava landsstýrið saman við samgonguting-fólkum endurtikið upp í saman: “Her er alt nú bjargað, og ongin skal ditta sær at seta spurnartekin við nakað. Tí so er man “nasjonalur” og roynir at “steina danir”.

Seinni boðaði Jóannes Eidesgaard frá, at landsstýrið skuldi átak sær leiklutin at samskipa áhugan hjá nýggj-

um føroyskum íleggjarum, tá Finansiel Stabilitet einaferð fór at selja Eik.

Landsstýrið noktar so-statt at taka sær nakran politiskan avgerðarrætt og ábyrgd fyri tí sum hendi og avleiðingunum, men skal bert vera eitt slag av privat-um meklara millum onnur áhugamál. Og skal samráðast við partafelagið Finansiel Stabilitet eins og einhvør privatur íleggjari.

Onnur sjokk-doktrinin

Finansiel Stabilitet og danska stjórnin hava greið áhugamál og skyldur at loysa: Tey skulu tryggja figgjarligt støðufesti á samlaða danska figgjarmarknaðinum. Og skulu tryggja, at danski figgj-armarknaðurin og danski staturin ikki missa virðir, men helst fáa yvirskot av teimum atgerðum, ið verða framdar.

Og tað er soleiðis áhugamál og politisk endamál verða framd. Trupulleikin er, at ongin røkir somu áhugamál fyri føroyska samfelagið, men okkara fremstu politikarar gykla fólki fyri, at Finansiel Stabilitet og danska stjórnin eru sett at røkja áhugamálini á føroyska figgjarmarknað-inum og hjá føroyska sam-felagnum sum heild.

Men í seinastu viku fingur vit sjón fyri søgn.

Finansiel Stabilitet skal sjálvandi tryggja, at danski staturin ikki fær tap – ella missir minst møguligt – av Eik-Banka. Tey hava sett 1 mia. Í Eik Banka Danmark og 1,3 í Eik Banka í Føroyum. Harumframt er kjarnukapi-talur mistur, sum danski staturin setti í við tilmæli frá Finansiel Stabilitet.

Tað verður neyvan trupul-leiki at fáa pengarnar innaft-ur fyri Eik Banka í Danmark, tí hann verður seldur í bitum, sum kunnu geva góðan vinning.

Men í Føroyum skal ganga skjótt. Teir hava sett eina stutta sölufreist, tí teir óttast fyri, hvat hendir í føroyska búskapinum. Tí ræður um, at fáa Tryggingina og helst landsstýrið og onkran annan at keypa nú. Endamálið er helst at fáa nakað omanfyri milliardina.

Men hvat? Landsstýrið hevur billað øllum inn, at her er alt bjargað og alt kann nú bara halda áfram. Bara ein keypari hevur meldað seg við einum 500 mió., nevniliga Tryggingin. Finansiel Stabili-tet hava samskift við og skotið loysnina upp fyri landsstýrinum um at gjalda við virðunum frá Føroya Banka, men teir hava frætt, at í samgonguni er ikki semja og at fleiri ivamál eru reist millum tingfólk.

So hvat er nú til ráðar at taka, um bara eitt boð uppá kanska 500 mió. liggur á borðinum tá freistin fer 6. desember? Noyðast teir tá at selja til “marknaðarprís”?

Hóttanir og bluff fyri at fáa prísin upp

Nei, nú mugu vit fáa føroy-ingar at vakna og landsstýrið og onnur at binda seg. Trýst má leggjast á almenningin, so lendið verður taðað til at fáa hægri boð og betri prís.

Tí verða allir teir “tungu dreingirnir” sendir til Føroya, við nevndarformanni og stjóra í Finansiel Stabilitet á odda. Teir skulu hava tíðindafund til tess at ávirka almenningin í Føroyum.

Og tað eydnast. Teir leypa hvøkk á øll við at hótta við rentuhækkingum og at fólk og vinnulív missa sína figging. Teir vísa til lögfrøði og lógir um at taka millum 10 tær hægstu útlánsrentur í danska ríkinum. Men tað er reint bluff, tí Eik hevur longu hægstu útlánsrentu og avlagar onga kapping.

Fólk síggja nú, at fremsta endamálið hjá Finansiel Stabilitet er ikki at skapa figgjarligt støðufesti í Føroy-um, men at tryggja onnur áhugamál og virðir.

Men avleiðingarnar av hesi útmelding er oyðileggj-andi fyri samfelagið, og lands-

stýrið noyddist nú knappliga á vøllin at royna at sissa.

Endiliga vísir landsstýrið onkra ábyrgd, kunnu vit siga. Men bara sum ein finna í einum talvi, ið onga avgerð og ávirkan hevur, uttan sum ein vanligur íleggjari.

Nú taka vit við leiðsluni

Tí er støðan hjá Tjóðveldi aftur greið:

Við hesi seinastu sjokk-doktrinin hjá Finansiel Stabilitet, hava vit eina góða samráðingarstøðu.

Men bara um landsstýrið nú endiliga fer at virka sum ein politiskur ábyrgdari fyri alt samfelagið og tekur politiska ábyrgd.

Vit skulu sjálv taka avgerðirnar og taka ábyrgd-ina av Eik og tí føroyska figgjargeiranum undir hesum fortreytum, sum setast fram í beinleiðis samráðingum við donsku stjórnina:

Vit vilja hava politiska ávirkan og avgerð um, hvat skal henda við Eik og føroyska figgjarmarknaðin. Landsstýrið vil verða politiskur partur í eini loysn og krevur fult innlit í metingar hjá Figgjar-eftirlitinum og hjá Finansiel Stabilitet og innlit í tað sum fram er farið, tá Eik varð steðgað.

Vit eru ikki ein privatur íleggjari, men ein føroysk

stjórn. Vit samráðast ikki við eitt partafelag, men við tann politiska myndugleikan í Danmark, sum góðkennir og hevur fult innlit í alt, sum Figgjareftirlit og Finansiel Stabilitet gera.

Sum nú er prógvað, so endar ábyrgdin sjálvandi hjá okkum kortini.

Vit góðtaka ikki, at vit sita við ábyrgdini og avleiðingunum, men hava ikki avgerðarrætt og ábirkan. Meðan Finansiel Stabilitet og danska stjórnin sita við avgerðini og ávirkanini, men hevur ikki endaligu ábyrgdina ella skal liva við avleiðingunum.

Framferðin hjá Finansiel Stabilitet seinastu vikuna fær djúptøknar avleiðingar á búskapin og semfelagið og hevur minkað um virðið á bankanum og stygt fólk burtur. So hetta má avspeglast í prísinum.

Megnar landsstýrið heldur ikki hesaferð at samráðast fyri føroyska samfelagið og at skilja, hvørji áhugamálini eru, so má landsstýrið sleppa øðrum framat beinanvegin.